

Johann Georg Dorsche Heinrich Sehlmann

Exegesis In Augustanae Confessionis Partem Alteram Articulos Abusuum complexam cuius Disputationem VI.

Rostochi[i]: Kilius, 1658

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740015508>

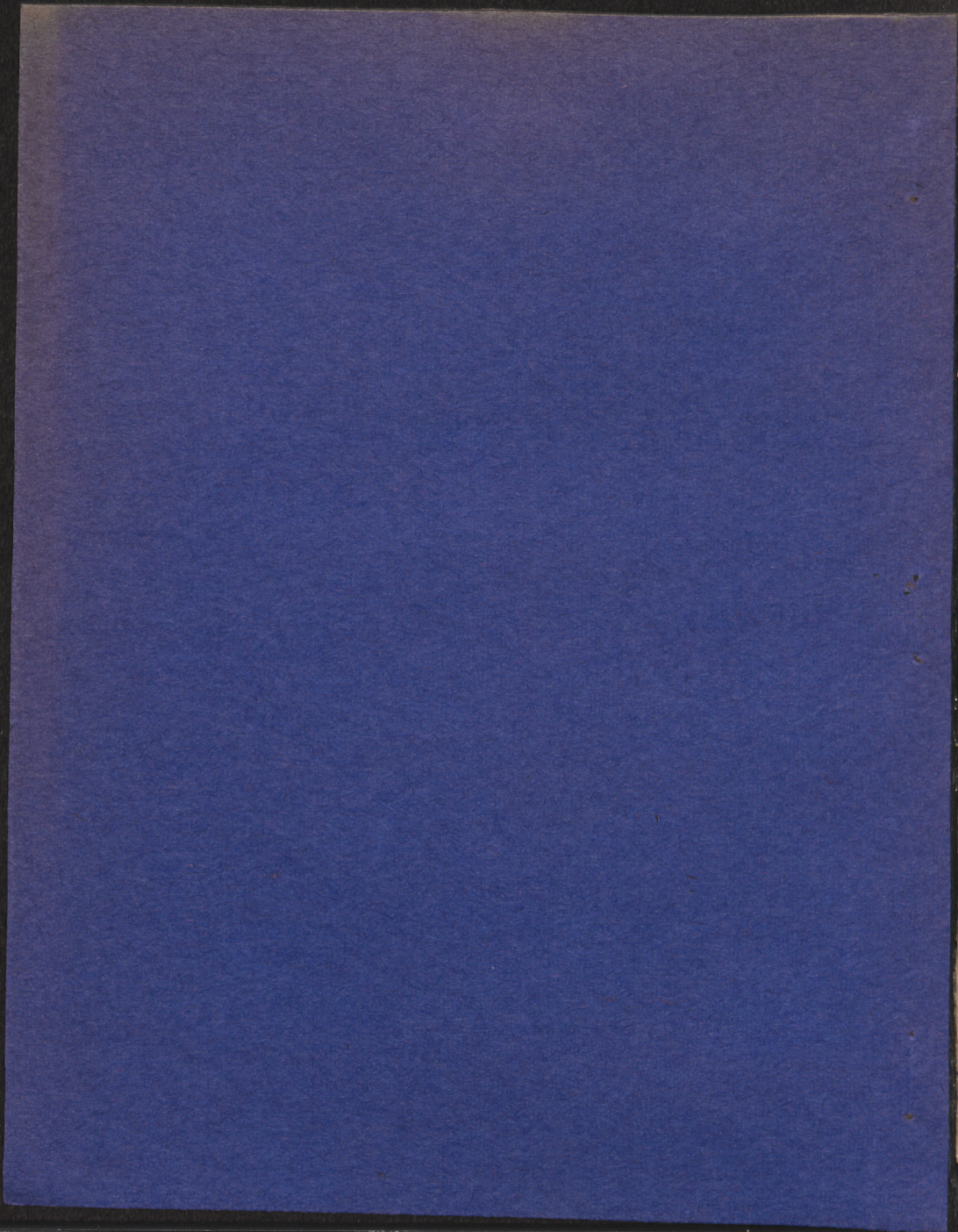
Druck Freier Zugang

Ru. Meoc 1658

Johann Georg Dörckius

Verk.: Heinrich Sehlmann

32

EXEGESIS
IN
AUGUSTANÆ CONFSSIONIS
PARTEM ALTERAM
ARTICVLOS ABVSIVM
complexam,

cujus

DISPUTATIONEM VI.

DEO PATROCINANTE

JOH. GEORGIUS DORSCHENS, D.
publicè proponit,

RESPONDENTE

HENRICO SEHLMANNO, RIGA-LIVONO.

In Auditorio Majori, Mensis Augusti die 28.

Rostochi, Typis Heredum NICOLAI KILII, Acad. Typ. 1658.

EXPOSITIO
IN
AUGUSTINAE CONFESSIO-
NIS
PRIMUM LIBRUM
AUGUSTINI
COMPLETAM

EDITIONEM VI
IN PATRONATU
JON. GEORGIUS DORSCHNITZ
HABENS
PUBLICE

HENRICO SEBASTIANO
DORSCHNITZ
PUBLICE

Universitäts-
Bibliothek
Rostock

EXEGESEOS AD ARTIC. ABUS.
DISP. VI.
AD PROOEMIUM.

CAPUT. V. & VI.

EXEGESIS
THETICA & CATASCEVASTICA,
THESIS XI.

Necessario inter Ecclesiam & Synagogam Romanensem, seu inter doctrinam Ecclesiae & sentinam abusuum distinguere debuerunt Augustani Confessores.

Probatur thesis I. quia Ecclesia Catholica Novi Testamenti fuit, antequam Synagoga Romanensis cum sua sentina abusuum esse coepisset. Probatur hoc ex Romanensis Synagogae novitatibus, quas late demonstravit D. Nic. Hunnius tractatu de Romana Ecclesia Apostasia per adscitas novitates. Nam t. R. Ecclesia ipso facto confitetur, sibi impossibile esse, antiquitate Apostolicam per omnia membra & capita suae doctrinae atque cultus ab annis 1500. vel ab initio Ecclesiae Christi in septimum usque seculum probatam dare. Urgent similiter isto postulato nos, ut ostendamus Ecclesiam, vel etiam unum singularem hominem, qui in omnibus doctrinae partibus ante annos 1500. cum Luthero fecerit.

Eodem jure urimur & nos, & ab ipsis Pontificiis

X

S. I.

ficiis contendimus, ut ostendant nobis Ecclesiam particularem in orbe, aut virum saltem unicum, inde ab Annis 1500. vel ab initio Ecclesiae Christi, ubi omnia erant florentissima, vel etiam in septimum usque seculum, qui cum hodierna Romana Ecclesia in omnibus simul doctrinae partibus plene consentiat. Facimus hoc, D. Hunnium secuti, tanto animosius, quod videmus, Pontificios magno conatu jam dudum talem Ecclesiam, aut talem virum nominare conatos esse, sed nullam & nullum invenire potuisse. Tannerus, clamorosus ejusmodi demonstrationis postulator, I. probaturus, ante 1500. annos Ecclesiam infallibilem Romani Pontificis auctoritatem credidisse, mera dubie auctoritatis adfert, quod vel ex Anacleti, quod ipsi palmarium est, testimonio liquet. vide *Part. 2. Anatom. demonstr. 2. §. 215. & seqq.* II. Probaturus in papatu jaetatum indulgentiarum thesaurum, ne unum quidem ex universa antiquitate produxit, §. 217. 218. Nec Belarminus quicquam pro probatione thesauri indulgentiarum, more usitato applicabilis, ex antiquitate adfert. III. Antiquitatem communionis sub una ne uno quidem ex illa antiquitate claro testimonio demonstrant. vide *D. Hunnium p. 55. & seqq.*

§. 2.

II. R. Ecclesia s. scripturam, seu vetus & verum principium salutaris doctrinae multis modis labefactat, dum *primò* sacram scripturam, nisi accedat auctoritas Ecclesiae, non plus valituram dicit, quam Aesopi fabulae. Fontes Biblicos V. & N. T. sub luce providentiae divinae corruptos asserit *secundò*. *Tertiò* scripturae explicationem ex scriptura ipsa petendam negat. *Quartò* eam a sufficientia normandi in rebus fidei & morum dejicit. *Quintò* scripturam s. vocat literam mortuam. vide *D. Hunn. p. 73. & seqq.* NOVA haec sunt postulata. Aliter antiquitus ipsi etiam Romani Pontifices statuerunt. Anastasius ita scribit *ad Episcopos Germaniae & Burgundiae ep. 1. c. 1.* Apostolica auctoritate *mandamus, dum sancta Evangelia in Ecclesia recitantur, ut sacerdotes & caeteri omnes praesentes, non sedentes, sed venerabiliter curvi, in conspectu Evangelii stantes Dominica verba in mente audiant, & fideliter adorent.* Est hoc Germaniae & Burgundiae Ecclesiae quidem scriptum, Ecclesiam tamen Catholicam s. universos & singulos obligat. Quomodo ergo tanta auctoritas Ecclesiae competit, ut sine ea paria

paria Æsopi fabulis sint futura divina oracula? Quomodo stabunt rescripta Pontificum, si in fontes V. & N. T. tanta influxit corruptio? Ita cap. jejunium 7. dist. 76. sibi appropriat verba Hieronymi in cap. 8. Zachar. cum ait: Cogimur ad Hebræos currere & scientiæ veritatem de fonte magis, quàm de rivulus querere. Quomodo cap. Ut veterum dist. 9. sua fecerunt verba Augustini, qui ait: Ut veterum librorum fides de Hebræis voluminibus examinanda est, ita novorum Græci sermonis normam desiderat. Si interpretationis S. literarum ratio ex novo consilio extra eos quaerenda, quomodo Clementis R. antiquum consilium obtinebit, quod insertum cap. Relatum est, 14. dist. 37. quod habet: Diligenter observandum est, ut lex Dei cum legitur, non secundum propriam ingenii intelligentiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis divinis, quæ possunt trahi ad eum sensum, quem sibi unusquisque sponte præsumsit; sed fieri non oportet. Non n. sensum, quem extrinsecus adulteretis, alienum & extraneum debetis querere, aut quoquo modo ipsarum scripturarum autoritate confirmare, sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis. Et ideo ab eo oportet intelligentiam discere scripturarum, qui eam à majoribus secundum veritatem sibi traditam servavit, ut ipse possit ea, quæ rectè suscepit, competenter asserere. Cum ex divinis scripturis integram quæ & firmam veritatis regulam susceperit, absurdum non erit &c. Si sacra scriptura non est norma doctrinæ divinæ, quomodo antiquum Augustini monitum, quod relatam est cap. 21. quæst. 1. caus. 24. obtinebit, qui ait: Non asseramus stateras falsas, ubi appendamus, quod volumus, & quomodo volumus, pro arbitrio nostro dicentes, hoc grave, hoc leve est: sed asseramus divinam stateram de scripturis sanctis, tanquam de thesauris dominicis & in illa, quid sit grave, appendamus. Imò non appendamus, sed à Domino appensum recognoscimus. Ubi manet rescriptum Leonis Papæ, epist. 10. ad Flavianum, quod exstat c. quid autè 30. q. 3. caus. 24. quo ait: In summam insipientiam cadunt, qui etiam ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro, non ad propheticas voces, non ad Apostolicas literas, non ad Evangelicas auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt, & ideo Magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt, Si scriptura sacra est litera mortua, ut NOVI homines loquuntur, quomodo stabit illud Hieronymi ad Eustach. proem. comm. in Esa. quod

dist. 40. cap. si juxta 9. extat, quo ait: Si juxta Apostolum Paulum, Christus Dei virtus & sapientia Dei est, & qui nescit scripturas, nescit Dei virtutem Deiq; sapientiam, ignorantio scripturarum ignorantio Christi est. Cur C. Ego solis dist. 9. ex Hieronymi ep. 19. de promptum ait: Ego solis eis scriptorum, qui jam canonici appellantur, didici hunc honorem timoremq; reservare, ne nullum eorum scribendo errassa, audeam credere: ac si aliquid in eis offendero, quod videatur contrarium veritati, nihil aliud, quam vel mendosum esse Codicem, vel interpretem non assecutum esse, quod dictum est, vel me minime intellexisse non ambigam. Alios autam ita lego, ut quantumlibet sanctitate doctrinaq; polleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi per alios autores vel canonicas vel probabiles rationes, quod à vero non abhorreat, persuadere potuerunt. Cur C. quis nesciat dist. 9. ex Augustin. lib. 3. de baptismo contra Donatistas cap. 3. in Canones relatum, ait. Quis nesciat, sanctam scripturam canonicam, eam veteris quam Novi Testamenti certis suis terminis contineri, eamq; omnibus posterioribus Episcoporum literis ita præponi, ut de illa omnino dubitari & disceptari non possit, utrum verum vel utrum rectum sit, quicquid in ea scriptum esse constiterit? Episcoporum autem literas, quæ post confirmatarum Canonem vel scriptæ sunt, vel scribuntur, & per sermonem forte sapientiolem cujuslibet in ea peritioris, & per aliorum Episcoporum graviolem auctoritatem doctiolemq; prudentiam, & per concilia licere reprehendi, si quid in eis forte deviarum est.

S. 4.

Notamus 1. sub episcopis contineri & Episcopum Romanum, utpote qui & ipse est infra scripturas, non supra easdem: quod & supra vidimus Anastasium agnoscere. 2. Aut dicendum esse, Canonem V. & N. T. jam ante Innocentium I. Episcopum Romanum constitutum fuisse, & ab ipsis Apostolis, si non universis, tamen longæ prioribus & imprimis à S. Johanne, provectissimæ ætatis Apostolo, collectum confirmatumq; tanquam ultimo Critico sacro Canonico, quod planè evincitur ex verbis Johan. 20. 21. & Apocal. 2. v. 19. in Pentecade mea disputat. 10. S. 15. 16. 17. 18. Certè cum verba ista scriberet Johannes, jam extiterunt omnes libri N. Testamenti, etiam Apocalypsi inclusa, Non potuerunt autem Johannem libri, qui extiterunt, N. Testamenti latere. Docent hoc peregrinationes illius in Asia in primis,

primis, ubi copia fuit scriptorum illorum. Fuerunt enim pleriq; libri N. T. in Asia & ad Asiaticas, sive Græcas, Ecclesias scripti, excepta unâ ep. ad Romanos. Johannes autem diligenter peregrinatus est in Asia & visitavit illas Ecclesias. Quis ergo dubitet, quin oblata ipsi fuerint Epistolæ, quæ penes Ecclesias Arabicas fuerunt. Accessit communicatio S. Johannis diligens & religiosa cum reliquis Apostolis. Extrat illius documentum *Gal 2 v. 9.* ubi Johannes, Jacobus, Petrus cum Paulo communicarunt. Si vero S. Johannes in communicatione fuit cum reliquis Apostolis, fuit etiam utiq; in communicatione librorum sacrorum. Hæc enim est potissima & maxima communicatio Ecclesiastica. Consideretur ætas Johannis. Divina utiq; providentia factum est, quod Johannes tam grandævus, ut supra notatum, factus fuerit. Præter universalem Ecclesiæ *ἐκκλησίαν*, utiq; etiam eam ob causam, ut ille ultimo constitueret libros N. Testamenti. Autoritas Apostolica in isto ætatis ejus fastigio penes eum solum residebat. Nulli enim alii sapererant. Utiq; ergo S. Johannes auctoritatem Apostolicam, post se in hominibus non amplius dispensandam, ad colligendos & discernendos libros adhibere debuit, si illi nondum collecti fuerunt. Et à divino viro collectionem librorum N. T. factam, vel inde probabile est, quia tantum hos libros pro Canonicis commendare, nullus alius ausus fuisset præter talem, qui erat *θεόπνευτος*. Quis enim, nisi Apostolicâ auctoritate præditus, tantum juris & potestatis sibi sumere potuisset, hos libros divinos potius, quam alios in Canonem recipere? Hinc & de S. Apocalypsi, quam, tanquam propheticam delineationem factorum Ecclesiæ, S. Johannes ultimo loco in Codice N. T. extrare voluit, rectissime scribit Adamus Conzenius, cum hæc verba *Politie. lib. 9. cap. 23. §. 3.* recitat, *Hæc de universa scripturæ æconomia & credendi norma tam accipienda sunt, quam de Apocalypsi S. Johannis.* Hoc itaq; necessario dicendum est, Canonem V. & N. Testamenti ante Innocentium I. (contra, quam dicunt Pontificii) constitutum esse. Aut si dicere velint, demum ab Innocentio I. constitutum esse, urgebuntur gravibus in contrarium rationibus. Inherent quidem illi sententiæ de Innocentio I. demum circa Canonis constitutionem occupato. Et Jacobus Billius Abbas Prunæus *ad Gre-*

Gregorii Nazianzeni Carmen de veris & genuinis scripturae divinitus inspiratae libri, p. 791. edit. Antwerp. cum Nazianzenus ita recitasset libros Catalogus lib. nonicos. In divinis oraculis animo & lingua dies noctesve versare. Aut Canonico. enim Deus hanc laboribus nostris mercedem rependit, ut occultum quoddam lumen in ipsis cernamus, aut quod praestantissimum est, ut salutiferis ipsis legibus & praeceptis ad virtutem incitemur, aut postremo ejusmodi cura & sollicitudine moderationeque mens nostra à terrenarum rerum studiis avocetur. Ceterum ne te alieni ac peregrini libri fallant, (multi quippe erronei libri obiter inserti sunt) verum & legitimum librorum numerum accipe Historici antiquioris Hebraeorum sapientiae libri sunt XII. Genesis, Exodus, Levitici, Numeri, Deuteronomium, Josua, Judices, Ruth, Regum duo (Billius annotat h. l. Ad verbum, scil. in carmine Graeco, Nonus & decimus acta Regum). Ubi per nonum duos priores libros Regum, qui Samuelis ab Hebraeis inscribuntur, intelligi necesse est. Per decimum autem duos posteriores.) Paralipomenon unus, Esdras postremus. Quing. versibus constant, Job, Davidis Psalmi, Salomonis tres, Proverbia, Ecclesiastes & Cantica Cantorum. Atque hi quing. aequè spiritus Prophetici sunt. Jam verò uno volumine XII. continentur, Oseas, Amos, Micheas, Joel, Jonas, Abdias, Naum, Habacuc, Sophonias, Aggeus, Zacharias, Malachias, uno itidem volumine comprehenduntur. Esaias, Jeremias, Ezechiel, Daniel. Sic V. Testamenti XXII. libri sunt, totidem scilicet, quot apud Hebraeos elementa. Numeremus jam quoque N. Testamenti libros: Matthaeus Christi miracula Hebraeis conscripsit. Marcus Italis, Lucas Graecus Magnus autem ille & caelipeta praeco Johannes universus. Post Evangelia autem deinceps sequuntur Apostolorum acta: deinde Pauli Epistola quatuordecim, tum septem Catholicae, Jacobi una, Petri duae, Johannis rursus tres, Judae una, quae & Catholicarum septima ac postrema est. Omnes scripturae sacrae libros habes. Si quid extra haec invenitur, inter adulterinos libros numerandum est. adscribit, inquam, Billius: Multi libri hic à verorum & genuinorum Catalogo excluduntur, quos tamen Ecclesia sancta veros & legitimos esse pronunciat & velut natalibus suis restituit. Sed si Gregorii tempestare nihil quicquam de hac re pronunciatum fuerat, sequeretur, Augustinum de Episcopis post Innocentium I. demum locutum esse. Si hoc, Episcopi ergo anteriores auctoritatis majoris erunt. Nam si

Par est Episcoporum ante & post Innocentium I. ratio, & inclusi sunt etiam cathedræ Romanæ Episcopi; sequitur, scripturas etiam seclusa Episcoporum vel Ecclesiæ autoritate superiores esse & ab illis independentes.

3. *Nova principia confirmandæ, demonstrandæq; veritatis* introducunt. Sunt illa tum apparitiones angelorum & sanctorum frequentissimæ, quas novitatis accusarunt, eoq; nomine recusarunt Pontificii ipsi: Exempla habet Baronius, notans, revelationibus istis non nimis esse fidendum: *ad ann. Chr. 101. §. 3. 4. & A. 604. n. 5. & A. 853. §. 61. & A. 449. §. 51. & A. 867. §. 78.* Hinc rejicit visionem Adelphii *ad Ann. 407. n. 34.* Euphemix post mortem decretis Synodi Chalcedonensis subscribentis. *ad Ann. 451. §. 122.* & visionum de Trajano Imp. precibus Gregorii ex inferno liberato. *ad A. 604. §. 30. & seq.* tum Dæmonum informationes, quibus auscultant. Tannerus *part. 2. anatom. demonstr. 9. §. 189* Canisius *in op. Catech. q. 8. de religione sanct. p. 116.* & S. Baronius *ad A. Chr. 713. §. 12. 13. & f. & A. Chr. 424. §. 17.* ubi memorat reliquias Sanctorum prohibere à vi dæmonum. Et jubilæum à Diabolo commendatum est, cum in primo jubilæo omnes in purgatorio cruciati fuisse liberatos & dæmones ex purgatorio expulsos, ipsimet mendacissimi Spiritus confirmant apud Abr. Bzovium, *ad ann. Chr. 1300. §. 4.* Novitas hæc est abominanda; diabolorum assertiones ad veritatis patrocinium advocate: tum pontificum Romanorum & Conciliorum ab his corroboratorum decreta. Noviter hæc principium fidei constitui, docet Hunn. *l. c. p. 8. §. & seqq.*

3. *Nova Media salutis* à Pontif. constitui, scil. *α.* bona opera, quæ quis sive juxta præcepta divina, sive per electionem propriam ex bona intentione operatur: *β.* publicam pœnitentiam & confessionem peccatorum: *γ.* jejunium: *δ.* proprii corporis flagellationem, *ε.* vota religionis, *ζ.* sacrificium Missæ, *η.* aquam lustralem, *θ.* orationes pro mortuis, *ι.* indulgentias, *κ.* sepulturam in locis consecratis, quæ Martyribus & Sanctis quietem præbent &c. docet Hunnius *à p. 91. ad p. 115.*

5. *Novum regimen Ecclesiasticum*, tum quoad ea, quæ Romana Ecclesia tenet, ceu toti ordini Ecclesiastico communia, ut est definita ætas,

§. 4.

§. 6.

§. 7.

taetas, corporis integritas, cœlibatas, Monogamia antecedanea, vestitus peculiaris, corona capitis seu rasus vertex, exemptio à potestate seculari, media vivendi ex alienis opibus, decimæ ex omnibus bonis & primitiæ: tum *quoad* ea, quæ de Romano Pontifice jaçtat, ut sunt nomina nova aut noviter appropriata, modus eligendi novus, potestas noviter arrogata, fastus novus in aula adornanda, in pedum osculo requisito, in portatione super humeros, etiam magnatum, in vestitus ornatu singulari: tum *quoad* ea, quæ de ordinibus Ecclesiasticis tradit, ut Cardinalium constitutio, Episcopatus & presbyteratus distinctio, Episcoporum ordo, quoad electionem, potestatem, pallium, officium; Clericalis status septuplex ordo; ordo Monasticus, quoad institutum, votum paupertatis, continentia, obœdientia, varietatem &c.

§. 8.

6. *Novum cultum* non solum per partium in vero cultu olim non frequentatarum additionem, frequentatarum detractionem, aut transmutationem; quod factum *partim* infestis per additiones contaminandis, *partim* in sacramentis mutilandis, immutandis, abusu contaminandis; *partim* in oratione depravanda, dum etiam pro mortuis instituitur, dum sub aliqua necessitate ad orientem perficitur, dum processionibus solennibus fiunt preces, dum per calculos & ad numerum exiguntur, dum certis horis adstringuntur; sed etiam omnino novos cultus actus & partes constituendo ut sunt nunquam olim pro sacramentis propriè sic dictis habita, recentius sic appellata sacramenta, confirmationis, pœnitentiæ, extremæ unctionis, ordinis sive inaugurationis, matrimonii. 2. festa magno abusu & magno numero instituta, non tantum in Dei, sed etiam sanctorum gloriam & memoriam, eaq; per integrum annum distributa, vigiliis præviis adornata, inter quæ sunt encenia &c. 3. Jejunia contra Christi institutum tum sub necessitate salutis urgendo, tum ad certorum ciborum abstinenciam restringendo, tum quadragesimæ annectenoo, tum sabbato inculcando, tum in quatuor tempora dividendo, tum sub pœna anathematis imperando. 4. Invocatio sanctorum defunctorum & Angelorum. 5. Canonizatio sanctorum. 6. reliquiarum cultus & veneratio. 7. Imaginum religiosus cultus, 8. templorum varia ratione

tionem ad novum cultum adornatio: *dum* etiam in honorem sanctorum & angelorum ad religiosam eorum venerationem eriguntur: *dum* solenni ritu consecrantur: *dum* imaginibus adorabilibus sanctificantur: 9. altarium superstitiosa erectio, quatenus sacrificio corporis & sanguinis Christi destinantur, lapidea eriguntur, certo & solenni ritu consecrantur, reliquiis imprægnantur &c. 10. Luminarium inconcinna usurpatio. 11. vitiorum & hinc secutorum donariorum acceptatio. 12. peregrinationum ad loca sanctorum institutum. Hunnius à pag. 170. ad p. 301.

7. *Varias consuetudines cultui connexas, dum partim templa astra sceleratorum constituunt: partim circa templi suppellectilem variant, dum calices Eucharisticos ad certam materiam restringunt, corporale ex lino puro confectum urgent, altarium regumenta sub aliqua necessitate requirunt; vestes sacras eadem conditione possunt; eas à viris non consecratis tangendas negant; eas non nisi in sacrario & à personis consecratis tangendas volunt. partim sacramentorum ritus novant, tum confessionem singulorum peccatorum cum omnibus circumstantiis perceptioni S. Eucharistiæ præmittendam docendo: tum incensum thuris sub missa poscendo: tum donarii oblationem in celebratione missæ requirendo; partim benedictiones superstitiosè dispensant in fruges novas altari impositas, in templa, altaria, vasa vestesq; sacras, in cineribus aspergendis, in cercis agni paschalis, in jubilæis, in suppliciis hæreticorum, &c. partim conjugium variis rationibus vellicant, dum de secundis nuptiis inclementius judicant, dum gradus prohibitos nimis extendunt & ex spirituali cognatione matrimonii impedimenta consingunt; partim mortuos modo antiquitati incognito curant; tum quia purgatorium consingunt, tum quia sepulturæ consecratæ commodum in sepultum reducens assignant, tum quia suffragia viventium in emolumentum defunctorum commendant, qualia sunt sacrificium missæ pro defunctis offerendum, item sacrificia septendialia, orationes pro defunctis in purgatorio, jejunia pro mortuis, indulgentiæ pro defunctis, &c. de quorum omnium novitate luculenta ex Pontificiis testimonia habet D. Hunn. lib. cit. usq; ad pag. 312.*

Y

Proba-

§. 10.

Probatur thesis II. quia etiam postquam Synagoga Romanensis, cum sua sentina abusuum, Occidentem inundasset, tum in occidente, tum in oriente non desuit Deus Opt. Max. Ecclesiam Catholicam continuare. Fuerunt ante Lutherum Ecclesiae Christianorum in Asia, Cilicia, Armenia, Palaestina, Tartaria, in Insulis Orientalibus, in Persia &c. de quibus Philipp. Marnixius Adelgondius *in tabul. disfer. relig. part. 3. cap. II.* quibus Pontificis Romani dictatura parvi penditur. Tales Ecclesiae sunt etiam in Taurica Chersoneso, Africa, Aegypto, Aethiopia, &c. quondam celebratae. Sunt insuper Ecclesiae, quae Pontificis Romani in Ecclesiam praetense dominatui cordate se opponunt, ut Ecclesiae Graecae, quae vocantur, per orientem dispersae & aliae. Sunt adhuc Ecclesiae olim sub Papatu pressae, quibus tamen

Confer dis- jugum Papatus persuaderi non potuit. Huc pertinent comuniter vocati Waldenses, per Galliam, Angliam, Germaniam, Poloniam &c. quondam dispersi. Latissimus est in his omnibus deducendis Marnixius a p. 144. usq. ad p. 149. In his Ecclesiis, quanquam alicubi aliqui errores deprehensi fuerint, tamen sine respectu ad Romanum Pontificis auctoritatem & dictaturam regnum Dei habitum fuit & Ecclesia Catholica conservata. Itaque distinctio inter Ecclesiam Catholicam & novitates a Papatu superinductas omnino rectissime se habet, quae etiam ex Disp. 5. confirmata est §. 4. p. 134.

Confer dis-
sert. meã de
autoritate
Ecclesiae ad
dictum Au-
gustini, con-
sid. 6. p. 29.

Forerur resus-
atur.

Malè Forerus p. 48. &c. inquit: *Si res ita habet, tum in substantia, seu ipsa essentia Ecclesia Pontificia semper mansit & fuit vera Ecclesia usq. ad Lutherum, & consequenter adhuc est essentialiter vera Ecclesia, cum nunc non sit alia, quam tunc. Superinductio a. sitis & squaloris non fuit, nisi accidentalis, quae ipsam substantiam non evertit. Ergo Protestantium Ecclesia hodie est falsa Ecclesia. Nam fatentur, suam Ecclesiam a Pontificia essentialiter discrepare. Aliud n. est Catholica Ecclesia, aliud Pontificia. Illa per omnia secula admirabili Dei providentia diffunditur ita, ut ne portae quidem inferorum adversus eam sint praevalliturae. Matth. 16. 18. Pontificia Ecclesia autem eo ipso, quia Pontificia est, h. e. formam gubernationis & media salvationis ex dictatura Papae mutat, illi annumerari nequit. Imò vel ideo Catholica etiam esse nequit, quia particularis dicitur esset Ecclesia, etiam si purissima esset.*

Retena

Retenta est fides antiqua ab illis, qui genua sua non flexerunt Romano Monarchæ, à Deo assumto, mortalium supremo, Catholicæ Ecclesiæ primati, conciliis iure divino prelato, velut auctori, præfidi, præfinitori, confirmatori, moderatori, iudici eorum, nec falli nec fallere scienti, nec judicari à quoquam hominum valenti, à quo nulla provocatio, ad quem in rebus fidei solum provocatio, dictatori doctrinæ à Christo spiritusq. sancto traditæ, depositi Apostolici servatori, interpreti scripturæ, conditori dogmatum, doctori orbis, iudici controversiarum, hæreticorum ultori, innocenti ab heresi, impolluto & à peccatoribus segregato, iudici cæli in terris supremo, fontis sacerdotii, principii pastorum, legislatori universi, totius Ecclesiæ curatori, iudici Episcoporum, ad quem in rebus fidei ultima provocatio, religionis vertici, Christiani imperii columini, servatori, unctori Regum, arbitro orbis, indeficienti, uti vocatur ab Abrahamo Bzovio in Pontifice Romano per capp. 50. Eo ipso ergo Ecclesia Romana, quatenus Pontificia facta est, assumsit capita destruentia & ab Ecclesia Catholica avellentia. Et eatenus Protestantium Ecclesia à Pontificia divulsa est & abjicit capita à Catholica Ecclesia avellentia. Non est Tigurinorum nova illa de excussis Papatu novitatibus & retenta fide antiqua assertio, sed in ipsa confessione Augustinæ jam olim repetita.

Quid de *legione Thebæa* sit habendum, & ane ex illa *Felix & Regula* olim in Helvetica circa annum Christi 308. Christianam religionem professi fuerint, viderit porro Joh. Jac. Ulric. Tigurinus, *De legione Thebæa*. qui de antiqua, vera & Catholica fide s. *Felix & Regula* anno 1628. tractatum edidit. Card. Baron. de ista legione agit ad annum Chr. 297. Dicitur illa ex oriente evocata contra Amantium & Aelianum tyrannos, Romæ à Marcellino Papa ad Christianam religionem, quana antea amplectebatur, constanter retinendam animata fuisse. Firmatur legionis martyrium ex actis, quæ Eucherius Lugdunensis Episc. egregia navata opera quàm diligentissimè per vestigarit, & perquisita descripserit & per brevi epistola ad Sylvium Episcopum evulgaverit, Acta illa dicuntur collecta ex antiquioribus monumentis, cum prope injuria temporum antiquata essent. Verba Eucherii præposita Actis Martyrum Thebeorum talia allegantur. *Misi*, inquit Eucherius ad Sylvium, *ad beatitudinem tuam scriptam nostrorum Martyrum passio.*

passionem. Verebar enim, ne per incuriam tam gloriosi gesta martyrii ab ho-
minum memoria tempus aboleret. Porro ab idoneis autoribus rei ipsius ve-
ritatem quaesivi: ab iis utiq; qui affirmabant, se ab Episcopo Genevensi S.
Isaac hunc, quem protulit, passionis ordinem cognovisse, qui credo hæc à vi-
ro temporis anterioris acceperit &c. Notamus, epistolam, quæ Eus-
 cherio Lugdunensi tribuitur, historiam passionis Thebææ legionis
 hausisse ab autoribus ætatis anterioris: hos autores hausisse ab iis, qui
 passionem eam à S. Isaac Genevensi Episcopo acceperunt: S. Isaac
 cum à viro temporis anterioris accepisse, ut credit. Itaq; non fui-
 Eucherius Lugdunensis, quem in annum Chr. 440. collocat Bellar-
 minus *de script. Ecclesiast. p. 217.* & suspicatur petvenisse ad Ann. 499.
 Nimis enim antiquus pronuntiaretur Isaac Genevensis Episcopus &
 ultra Eucherium Lugdunensem plusquam duobus seculis collocare-
 tur, quod cum istius episcopatus institutione non convenit. Permitti-
 mus arbitrari, quia Eucherius præsens non est ille seculo quinto nobi-
 lis, quemnam tandem illum dicere debeamus; & an unius hujus, tot
 seculis à re gesta distantis, fidem sequi possimus? Interim etiam
 Ulricus deliberabit, quomodo Felicem & Regulam ex ista legione
 fuisse, probaturus sit. Venantius Fortunatus sexto seculo aliquo car-
 mine martyres istos veneratus est: ad quem videndus Christoph.
 Browerus è Schola Lojolæ *p. 37. & seqq.* Meminit eorum etiam Ven-
 nantii Synchronus Gregotius Turonensis *hist. Francor. lib. 10. cap. 31. in*
fin. & de gloria martyr. cap. 76. & ex seculo octavo venerabilis Beda,
 ex seculo nono Ado Viennensis atq; Uluardus Monachus. Mirum
 ex seculo quarto & quinto inter Latinos nullum extitisse, qui integræ
 legionis tam memorabilem cladem annotasset. Fuit ex oriente et-
 iam Athanasius paulo post illam stragem in Gallia, in qua etiam Pi-
 cravius Hilarius fuit Episcopus seculo quarto. Seculo quinto fuerunt
 viri summi, ut Ausonius Burdegalensis, & Claudianus Viennensis, &
 Sidonius Apollinaris, Episcopus Arvernensis, & Johannes Cassianus
 Presbyter Massiliensis, & Vincentius Lirinensis, & Hilarius Arelaten-
 sis, & Salvianus Massiliensis, & Gennadius Massiliensis, & Cælarus
 Arelatenensis, qui omnes è Gallia illustres Scriptores, tantæ tamen &
 tam illustris Martyrum Thebæorum stragis non meminerunt. Con-
 fer *& Magdæburgenses Cent. 4. cap. 12. p. 1444,* ubi aliqua variationes

in il-

in illa historia adnotantur, & præter Petr. de Natalibus & Vincentii Speculum nemo antiquorum allegatur.

Sed quicquid sit de legione ista Thebæa & Fausto atq; Regula, verisimum est; Papisimum vel secundo vel tertio seculo, vel etiam quarto Ecclesiam nondum infecisse. Nec quicquam probat in contrarium Forerus, cum pag. 51. adducit Cypriani *lib. 2. Epist. 3. ad Cæcilium*, quasi clarissime Protestantibus contradicentem; quia sacrificium incruentum in Eucharistia statuit. Non enim loquitur de sacrificio incruento h. e. sine cruoris emanatione Deo offerendo, sed conferendo & comunicando nobis, cruentè autem offerendo deo: uti & reliquos Patres docere Anno 1624. docui in *Mysaria Missæ cap. 4. & alibi*, ubi etiam SS. Patrum testimonia dilucidavi, & *cap. 11.* ubi fraudes Pontificiorum in supponendis Patribus detexi. De libero arbitrio nobis non contrariari vel Justinum Martyrem, vel Irenæum, vel Tertullianum, vel Clementem Alexandrinum; locorum inspectio docet; quæ manifestat; vel sermonem esse de libertate in rebus non merè spiritualibus, vel de libertate non connata, sed per gratiam collata. Quamquam ante motam controversiam Pelagianam Patres securius de ista materia locutos esse, ne ipsi quidem Pontificii negaverint. Confer Isaac Casauboni *ad Annal. Baronii exercit. 1. sect. 1. Mon-* Pontificii in
tacutii exerc. 1. sect. 1. 2. 3. & seqq. Nec in materia de libero arbitrio variis mate-
 tantum ita procedunt circa Patres Pontificii. In materia de matri-
 monio Origenem rejicit Bellarminus *lib. de Matrim. cap. 1. n. 39.* In ma-
 teria de decidendis controversiis Ecclesiasticis Bellarminus de verbo Dei
lib. 4. cap. 11. num. 20. rejicit Constantinum M. Imp. In materia de du-
 crimine presbyteri & Episcopi Alfonsus Castrius *lib. 6. adv. hæreses. 11.*
Episcopus. rejicit Hieronymum. In materia de libris Canonicis Melchior
 Canus Episcopus *lib. 2. Loc. comm. cap. 11. §. secundum. & §. At Hie-*
ronymus. rejicit testimonium Hieronymi. In materia de idololatria
 repudiat Gregorius de Valentia *lib. 2. de Idololatr. cap. 7. n. 24.* & Alfonsus
 Salmer. in *1. Job. 5. cap. 33. circa finem* autoritatem & factum Epi-
 phanii. In materia de transsubstantiatione non admittit Gregorius de
 Valentia *lib. 1. de transsubst. cap. 2. num. 11.* testimonium Johannis Con-
 stantinopolitani. Sic in materia de corporibus celestibus sententia Chry-

Costomi & Ambrosii, quibus, ut Sixtus Senensis *Bibl. S. lib. 6. n. 245.* loquitur, omnes ferè Græci Patres consentiunt, omnes Theologi Pontificii adversantur. In materia de *prædestinatione* omnium Græcorum Patrum, nec paucorum Latinorum sententiam refutat Pererius *ad Rom. 8. disp. 22. n. 106. & 109. & disp. 23. n. 111.* & Azorius *Tom. 1. Moralium lib. 2. cap. 17.*

S. 13.

Justinus
Martyr non
erudit tran-
substantia-
tionem.

Sic mentitur Forerus, cum dicit, *transsubstantiationem tradidit* Justinus *Justino Martyre Apolog. 2. Irenæo lib. 4. cap. 3. & 34. & lib. 5. c. 2. Tertulliano contra Marcion. cap. 40.* Ita sonant verba S. Justinus in *Apologia 2. ad Antoninum Imp. & filios ejus Augg.* post alia de ritu beatificæ Eucharistiæ: *Neq; n. ut communem panem, neq; ut communem potum hæc accipimus, sed quomodo per verbum Dei Jesus Christus noster incarnatus carnem & sanguinem pro salute nostra habuit: sic & alimentum hoc, ex quo sanguis & caro nostra per mutationem aluntur, prece verbi ab ipso profecti consecratur, ipsius incarnati JESU Christi carnem & sanguinem esse, edocti sumus.* Quis ex his verbis transsubstantiationem, nisi Papi-Imo infectus, colligat? Quomodo sequitur: *Panis & vinum prece verbi ab ipso profecti consecratum, ipsius unigeniti filii Dei incarnati caro & sanguis sunt:* Ergo sunt per transsubstantiationem. Cur non potius concludo: E. panis est corpus Christi per unionem sacramentalem. E. vinum est sanguis Christi per unionem sacramentalem? Imo ideo potius, quia transsubstantiatio aliàs in mysteriis divinis planè nulla est; quia nulla clara revelatio, neq; vis verborum id cogit, ut in *vindicis ad c. 4. Ex.* ostendimus: quia panis & vinum sive calix differre dicuntur *ἁγία* corporis & sanguinis: quia in sacramentis aliàs res visibilis non mutatur: quia Justinus Martyr. differre, *ἁγία* tamen, præsentiam corporis Christi cum pane, & sanguinis domini cum vino præsentie naturæ divinæ apud humanam in Christo comparavit. Nec Petrus Halloix *de vita & documentis Justinus Martyris cap. 16. p. 94. & seqq.* cum copiosè de hoc Justinus loco agit, ad transsubstantiationem progreditur. Eadem est ratio verborum Irenæi. Ille namq; postquam *lib. 4. cap. 34. p. 363.* dixisset; *Oportet nos oblationem Deo facere & in omnibus gratos inveniri fabricatori Deo, in sententia pura & fide sine hypocrisi, in spe firma, in dilectione ferventi, primitias earum,*

quæ

Irenæi locus
exponitur.

quæ sunt ejus, creaturarum offerentes. In hanc oblationem Ecclesia sola puram offert fabricatori, offerens ei cum gratiarum actione ex creatura ejus: dicit de Judæis & hæreticis, quod illi eo modo deo offerre nequeant panem & vinum, ut cum eo corpus & sanguis Domini Jesu nobis communicetur: Judæi quidem, quia spreverunt Salvatorem: hæretici autem propter monstra opinionum, quæ de Patre filioq. habent, quibus se ita implicant, ut quid huic vel illi tribuere debeant, nesciant. His in hanc sententiam dictis, addit Irenæus: Quomodo autem constabit illis, scil. hæreticis, eum panem, in quo gratiæ acta sunt, corpus esse Domini sui, & calicem sanguinis ejus, si non ipsum fabricatoris mundi filium dicant, id est verbum ejus, per quod lignum fructificat, & defluunt fontes, & terra dat primum quidem sænum, post deinde spicam, deinde plenum triticum in spica? Quomodo autem rursus dicunt, carnem in corruptionem devenire, & non percipere vitam, si à corpore Domini & sanguine alitur? Ergo aut sententiam mutant, aut absterneant offerendo, quæ prædicta sunt. Nostra autem consonans est sententia Eucharistiæ, & Eucharistia rursus confirmat sententiam nostram. Offerimus enim ei, quæ sunt ejus, congruenter communicationem & unitatem prædicantes carnis & spiritus. Quemadmodum enim qui est à terra panis percipiens vocationem Dei, jam non communis Panis est, sed eucharistia, ex duabus rebus constans, terrena & celestis, sic & corpora nostra percipientia Eucharistiam, jam non sunt corruptibilia, spem resurrectionis habentia. Rursus ex Irenæo quoq. non fas est colligere: Panis gratiæ actus est corpus Domini in sacramento cœnæ: E. est per transmutationem substantialem. In eandem sententiam planè loquitur Q. S. Florens Tertullianus lib. 4. adv. Marcionem cap. 40. p. m. 449. cum ait: Professus Jesus, se concupiscentia concupisse edere Pascha, ut suum, (indignum enim ut quid alieni concupisceret Deus) acceptum panem & distributum discipulis suis corpus suum illum fecit, hoc est corpus meum, dicens, id est figura corporis mei. Figura autem non fuisset, nisi veritatis esset corpus. Cæterum vacua res, quod est phantasma, figuram capere non posset. Aut si propterea panem corpus sibi finxit, quia corporis carebat veritate, ergo panem debuit tradere pro nobis? Faciebat ad vanitatem Marcionis, ut panis crucifigeretur: Cur autem panem corpus suum appellat & non magis peponem, quem Marcion cordis loco habuit, viderem

Tertullianus
locus exponitur.

terem fuisse illam figuram corporis Christi, dicentis per Jeremiam. Adversus me cogitarunt cogitatum dicentes: venite consiciam lignum in panem ejus, sc. crucem in corpus ejus. Itaq; illuminator antiquitatis, quid tunc voluerit significasse panem, satis declarat, corpus suum vocans panem. Sic & in calicis mentione testamentum constituens, sanguine suo obsignatum, substantiam corporis confirmavit. Nullius enim corporis sanguis potest esse, nisi carnis. Nam si qua corporis qualitas non carnea opponitur nobis, certe sanguinem nisi carnea non habebit. Ita consistit probatio corporis de testimonio carnis, probatio carnis de testimonio sanguinis. Rursus nefas concludere, Christus panem corpus suum fecit. E. fecit per transubstantiationem. Addit enim Tertullianus, quod per figuram fuerit corpus Christi. Non autem Tertullianus censet, panem fuisse dictum figuram corporis Christi non presentis, aut nondum existentis, sed presentis, verum glorificati jam, aut divina majestate gratiosè utentis. Est enim communicatio presentis corporis Christi, actus Christi, majestate presentis gratiosè utentis. Quia igitur corpus suum Christus in Eucharistia presentis sistit ad gratiosam operationem sacramentalem, non in specie propria, sed in specie panis, ideoq; Tertullianus panem interpretatur figuram corporis Christi; figuram autem non veterem, quæ corpus Christi non presentis sistebat, sed novam, plenam figurato. Unde panis est communicatio corporis JESU, qualis nulla est verus figura.

§. 14.
Ignatius
explicatur.

S. Ignatius in ep. ad Magnesianos, cum dicit, fugiamus mortem & eligamus vitam; nobis non adverlatur. Scribit n. magnesianæ ecclesiæ, quam benedictum per gratiam Dei Patris in Christo Jesu Salvatore nostro Ecclesiam in inscriptione vocat: cujus charitatem dicit erga Deum esse bene ordinatam &c. conf. Nicol. Vedelium in exercitat. ad ep. Ignatii 2 cap. 1. pag. 65. Eundem in ep. ad Trallianos, quam citat Eusebius lib. 3. hist. Eccl. cap. 30. traditionum non scriptarum patronum non esse, ex verbis ab Eusebio adductis liquet. Ita enim illa se habent: Ignatius hortatus est, ut Apostolorum traditionibus mordicus adhererent. Quod quidem asseveranter testificatus, quo tutius posteritati reservaretur, necessario scriptum mandandum existimavit. Verba græcè ita habent: $\omega\sigma\upsilon\tau\epsilon\pi\epsilon\tau\epsilon\alpha\pi\epsilon\iota\zeta\epsilon\chi\epsilon\alpha\mu\delta\tau\epsilon\text{ Ἀποστόλων ὁμοδοσίας, ἢν ὑπερ ἀσφαλείας, καὶ ἔργα$

ψαφ

Ἐὼν ἡδὴ μαρτυροῦντο: Ἀγαπᾶσθαι ἀναγκάσιον ἦν ἔϊτο. *Præcipue monuit, firmissimè & tenacissimè (tam tenaciter & firmiter ut ferra defecare nequeat, inquit Henr. Steph. T. 3 p. 554.) habere Apostolorum traditionem, quam ad majorem firmitatem & in scriptis adhuc testificans exprimi necessarium judicabat. Certè scripsit iste Ignatius post constitutum jam canonem & omnes libros Apostolicos & Canonicos Novi Testamenti. existentes. Aut igitur non loquitur de Canone dogmatum ad salutem pertinentium, & sic impertinenter à Bellarmino adductus, & à Forero exscriptus est: Aut si etiam suas epistolas existimavit necessarias esse adeo, ut scripto conservandæ sint, multo magis scripturam in Canone dogmatum necessariam judicabit.*

Quod Constantinus M. pio affectu crucem Dominicam sit profecutus, quod basilicas & templa Apostolorum & martyrum memorias insigniverit, quod SS. Martyrum reliquias & sepulchra, tanquam admiranda monumenta virtutis supernæ in illis exercitiæ variis modis exornaverit, quod imagines Salvatoris, Johannis Baptistæ, Apostolorum & aliorum Sanctorum ad commemorationem divinæ virtutis uberrimæ per illos viros dispensatæ exposuerit publicè, quod corporis castigationes, jejunia, vigiliæ, orationes & alia pietatis exercitia instituerit, quod ministris Ecclesiæ potestatem remittendi peccata concesserit, non facit, ut proberetur, Constantinum M. Papi-
 mo patrocinarum fuisse. *Misse sacrificium in Synodo Tyria tempore Constantini M. celebratum fuisse, Brerlejus & alii, quos citat Forerus. p. 53. ex lib. 4. de vita Const. cap. 45. Eusebii probare satagunt. Et Christophorus interpres Eusebii ad marginem h. l. addit: Misse sacrificium. Ita loquitur interpres ille: In iereæ sacerdotes & precibus & disputationibus hanc celeberrimam ornarunt solennitatem. Jam alii divini regis præclaræ in servatorem benignitatem predicabant; simul etiam oratione prosequerentur summam sacræ Martyrum ædis magnificentiam; alii celebri rerum divinarum apparatu, qui è sacris monumentis depromebatur, presentibus convivium, quo & animus & aures dapi- bus & reliquo deliciarum genere pascerent, instruebant: alii sacras lectio- nes interpretantes abditos & occultos sensus in lucem proferebant; alii qui horum nihil poterant efficere, incruentis sacrificiis & mysticis conse-*
 cratio-

S. I. S.
 Constantini
 M. dogmata
 probata.

Z

orationibus divinum numen placabant & supplices Deo preces pro communi pace, pro Ecclesia Dei ipsos, Imperatore, harum præclarissimarum rerum autore, proq; eius Deo charis liberis offerebant. Ut per incruenta sacrificia & mystica consecrationes sacrificium missaticum intelligamus, nulla nos necessitas adigit. sed videamus Græcum textum: *Οἱ δὲ θεοὶ λειτουργοὶ εὐχαῖς ἀμα καὶ ἀελέξοσι τῶν ἱερῶν κατεκόσμεν: ἄλλοι δὲ ἐρμηνείας τῶν θείων ἀναγλωσμάτων ἐποιήσαντο, τὰς ἀπορήτας ἀποκαλύπτοντες θεωρίας: οἱ δὲ μὴ θεοὶ τῶν χωρῶν οἰοῖται θυσίαις ἀναιμάκτοις καὶ μυστικαῖς ἱεραρχίαις τὸ θεῖον ἰλάσονται, ὑπὲρ τῆς κοινῆς εἰρήνης, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῶν θεῶν, αὐτῶν τε βασιλείας, ὑπὲρ τῶν τοσούτων αἰτίων, παιδῶν Ἰακώβου θεοφίλων ἱκετηρίας, εὐχαῖς τῶν θεῶν προσαναφύοντες.* Ut sinceritatem interpretis videamus, reddam^o de verbo ad verbum. *Quidā verò Dei ministri precibus & disputationibus festivitate ornarunt: alii verò interpretationes divinarū lectionū fecerunt, absconditas & abstrusas contemplationes detegendo: alii quibus per talia ire non liquet, sacrificiū incruentū & mysticū sacris operationibus Deum placaverunt &c.* Vide quid interpret intruderit in textum, quod in fontibus non apparet. Sanè nullā ratione sequitur: *Sunt θυσίαι ἀναιμάκτοι & μυστικαὶ ἱεραρχίαι:* Ergo sunt sacrificium mysteriumve Missæ, Mystica sacrificia & mysticæ hierurgicæ fuerunt in cæteribus divinis etiam V. T. ante Missam. Male conscientia sua consult Forerus, cum ita allegat.

§. 16.

Rectissime insuper dici potest, Ecclesiam veram, qualem Protestantæ desiderant, latuisse quasi in solitudine, in mundo tñ. fuisse. Nebulæ Ecclesiam subinde obruunt, de quibus & Eusebius lib. 8. c. 22. paulò ante descriptionem temporum Constantini queritur: *Divina, inquit, justitia peccati ultrix, pro pastoribus ovium & gregis Christi rationalis, cui parùm prudenter & consideratè præfuerunt, non modo camelorum (quod est animalis genus cum rationis expertis, tum maxime natura incurvatum & deformè) curatores effecit, illiq; quasi debito illi supplicio addixit, verum etiam equis imperatorum alendus destinavit.* Et post. *Ambitione honorumq; cupiditate multi eorum flagrarunt: temerè & contra leges manū nonnullis imposuerūt, inter ipsos fidei confessores schumata, que*

quæ mala nuper quidã seditiosi contra Ecclesiæ membra, quæ reliqua erant, dum novas res, unam post aliam, exagitare laborabant, toto pectore, ut dicitur, machinati fuerunt, inclementerq; asperis persecutionis calamitatibus obruerunt, mala deniq; malis exaggerarunt. Unde non adeo præcise accipiendum erit, quod scribit Hieronymus Almonacirius *Almonacirii* Span. in Cant. Cant. cap. 5. p. 45. Augustissimi Ecclesiæ regni caput aurum de statibus optimum appellatur, primæ ætatis respectu, quæ ab adscensu Christi in Ecclesiæ ditum usq; ad Constantini Christianissimi Cæsaris imperium feliciter decur- *stinus* stitit. Fuere namq; secula illa felicissima & verè aurea, primum sub Aposto- *liscus* lis & Apostolorum discipulis, Dionysio, Jerotheo, Ignatio, Polycarpo, Clemente; deinde sub Justino Martyre, Quadrato, Aristide, Ireneo, Clemente Alexandrino, alijsq; heroibus, qui tempora illa felicissima reddiderunt. Habuit caput hoc oculos columbarum, h. e. doctores sacrarum scripturarum præstantes, qui instar columbarum ad limpidos rivulos scripturarum diversati, super plenissima divinæ sapientiæ fluentia jugi studio residebant. Cerneret in hoc capite capillos tali capite dignos: cætus inquam sanctissimorum hominum, copiosos bonarum mentium greges, choros virginum, cuneos Martyrum, qui ab omni humano sensu alieni, cælestem vitam in terris meditabantur & agebant. Nigri tamen dicuntur, quasi corvi, quia etsi vitæ puritate & morum integritate nitescerent, victu atq; habitu contenti tenui, tamen sibi nigri & peccatores esse videbantur, &c. Successit huic primæ ætati post Constantini obitum secunda, quæ usq; ad Gregorii I. Papæ tempora protenditur. Tunc namq; pace Ecclesiæ reddita per Constantinum, regnum Christi longè lateq; fuit propagatum, & non solum quocunq; Romanum patebat imperium, sed etiam ad remotissimas terræ oras & ad feras barbarasq; nationes delatum. Unde videtur regnum illud per pectus, brachia, ventrem femoraq; representari. Et quanquam in tanta illius regni tranquillitate debuit florere virtutumq; maxima incrementa capere, tamen nescio quomodo rebus in deterius sensim paulatimq; laborantibus, jam status ille non aureus sed eburneus appellatur. Cæpit namq; fulgor ille ardentissimæ charitatis non nihil obscurari, quanquam doctrinæ & sapientiæ puritas maximè vigeret, quæ per ebur optimè exprimitur. Retinebat præterea seculum illud multa de pristina illa & Apostolica morum integritate: unde pectus, brachia, manus, venter & femora, auro gemmis, hyacin-

Hyacinthus & Sapphiris distinguebantur. Et post. Secunde huic post tempora Gregorii Magni successit tertia, à prima & secunda multum degenerans, quam sponsa in cruribus lapideis nobis adumbravit. Nam quantum distat marmor ab auro & e bore, tantum, imò multò magis, huius ætatis homines, ab illis Apostolicis & secundæ ætatis viris degeneraverunt: cum in hoc seculo tertio præter quandam fidei firmitatem & in religione constantiam, sed, ut marmoris, frigidam atq; lapideam, virtutum, præsertim charitatis & earum quæ charitatem comitantur, penuria sit maxima. Evanescere jam pristina illa divinarum virtutum ornamenta, languent & emortuæ sunt in nobis actiones honestæ, speciem tantum & personam virtutum sectamur, supersuntq; paucissimi singulari Dei beneficio, in quibus manent pristina illius ætatis aureæ & eburneæ vestigia & semina. Sed bene habet, quod crura lapidea bases aureæ suffulcient: post tertiam namq; ætatem, quæ usq; ad tempora Antichristi est duratura, sequetur atas quarta & postrema, quam sicut primam verè auream possumus asseverare, in qua Deus Spiritus sancti dona copiosè impartietur, & pristina illa Christiana, iustitia & charitas aurea, quasi longo postliminio in Ecclesiæ solum avitum est reditura: redibit verò, ut Christianus populus pericula illa maxima, quæ ipsi ab hostibus dominicis & externis impendent, possit evincere, maximè hostem illum potentissimum humani generis Antichristum. Hæc verò arma, quibus ille superandus est, non sunt carnalia, sed potentia à Deo ad destructionem munitiorum, consilia destruentes & omnem altitudinem, extollentem se adversus scientiam Dei. Tunc Hebræus populus multus jam annis in perfidia sua & cæco errore versatus, Dominum nostrum Jesum Christum, suum & humani generis redemptorem agnoscens, in Ecclesiæ gremium seipsum recipiet: Id quod & olim Prophetæ, & quedam Novi Test. oracula aperte testantur &c. Hæc Almonacirius. Cujus de ultima illa & universalis Judæorum conversione in fine seculi futura assertionem, suo loco examinandam asservamus. Acceptamus autem quod de declinatione Ecclesiæ post Gregorii M: tempora prodidit. Dicit, tertio Ecclesiæ seculo maximè degenerante, quandam fidei firmitatem & in religione constantiam futuram, virtutum autem & præcipuè charitatis decremента futura maxima. Si quædam fidei firmitas & religionis constantia futura est, ergo non plena & nota.

Ergo

Ergo fides etiam & religio aliquo modo in terra hac Ecclesie ætate
contaminabitur.

Sed quid ex aduerso Foreris? 1. Si ante Lutherum Papatu non
fuit Ecclesia, sequitur illos, qui cum protestantium fide in Papatu late-
rent, à nulla Ecclesia fuisse spiritualiter genitos, nec ullam legitimam ma-
trem habuisse, adeoque nec Dei filios, nec salvatos esse, quod absurdum. At
Protestantes tales tam Ecclesiam Papisticam non habuerunt matrem, si illa
non fuit Ecclesia, ut ipsi dicunt. E. aliam, quam Papisticam. Quæro igitur,
utrum illa alia, quæ ipsos genuit, Mater, fuerit Ecclesia, an non? Si
non, protedit argumentum. Si ita, ergo mediante prædicatione verbi, &
sacramentorum legitima administratione ipsos genuit. Ergo non latuit,
nec occulta, sed cognita fuit. Est enim impossibile, ministerium matris ab
Ecclesia exerceri ita latenter, ut non plures sint conscii. Sed præter Papi-
sticam nullam nominare possunt. Ergo tandem, nolint, velint, ad Papi-
sticam devenient, & illam Ecclesiam esse admittent. Præsertim cum toti
mundo notum sit, Protestantium majores & antecessores à Papis in fide
& sacramentis Papisticis, Papisticoque ritu administratis genitos, nutritos
& educatos esse. Resp. I. Papatu ut sic neminem unquam ad vi-
tam æternam regenuit. Quod autem in Papatu adhuc superfuit &
sub Papatu ineffabili divina benignitate conservatum fuit, id regenu-
it & sustentavit ad vitam æternam, quibuscunq; communicatum fu-
it. Hoc modo per baptismum regenerati & ad sempiternam beati-
tudinem conservati fuerunt ejus ætatis homines, qui nondum in qui-
namenta Papatu in animum recipere potuerunt. Hoc modo etiam
hodie in Italia, Hispania & alibi, ubi Papatu regnat multæ myriades
sunt verè regeneratorum, ipsum Papatu & τὸ πᾶν βδελύ-
σονται & ejus non agnoscetes. Sub Papatu sunt, non de Papatu.
Et horum respectu Ecclesia vera non latuit, neque etiam nunc extra
Protestantium Ecclesias latet. Sunt sub Papatu infiniti simplices,
qui, quomodo Papatu sacramentis initiationis & fœderi divino in
eò factò repugnet, quomodo symbolo Apostolico, quomodo ora-
tioni dominicæ, quomodo remissioni peccatorum & clavibus regni
cælorum reluctetur, non intelligunt, & ingemiscunt super τὸ πᾶν
καὶ ἐξωθεν; qui licet extrinsecus communicent, interim firmiter ele-
ment-

mēta Christianissimi retinent, & quisquiliis additamentorum reje-
 ctis salvantur. Hos omnes oculis usurpare impossibile est. Licet in-
 ter Pontificios versantibus multi tales occurrant. Sunt sub Papatu
 agonizantes plures, qui in luctam tentationis rapti, ubi Papatus ar-
 ma parum ad eluctandum conducere vident, tandem rejectis illis
 stramineis & arundineis præsiidiis & in ipsa flagranti lucta combustis,
sola fide ruti; meritum Christi amplectuntur & illi involvuntur. Et
 hos Deus novit. Licet interdum etiam in apricum veniant homini-
 bus conspiciendi. Sunt ad hæc sub Papatu nobiles plurimi Confesso-
 res, plurimi martyres. Deniq; sub jugo Papatus fuerunt plurimi lu-
 gentes, & statum Ecclesiæ sub ista tyrannide deplorantes. Qui reve-
 ra soli Deo cogniti sunt. Hos futuros sub Antichristi jugo plurimos,
 sunt qui ex Pontificiis asserunt. Hinc ad argumentum patet respon-
 sio. Qui ante Lutherum fuerunt Papatu non inquinati, aut ab ejus
 inquinamentis divinitus liberati, illi ad Ecclesiam, quatenus latere
 necesse habuit, pertinuerunt. Ad illam Ecclesiam fuerunt spiritua-
 liter regenerati. Ad illam Ecclesiam, quatenus & quamdiu tales, per-
 tinuerunt. Imò ab illa Ecclesia quatenus bona ei soli competentes in
 exercitio adhuc fuerunt, beneficium regenerationis consecuti sunt.
 Itaq; consequentia nulla est: *Si ante Lutherum Papatus non fuit Ecclesia,*
sequitur illos, qui cum Protestantium fide in Papatu latuerunt, à nulla Ec-
clesia fuisse spiritualiter genitos, nec ullam legitimam matrem habuisse,
adeoq; nec Dei filios, nec salvatos esse. Etiam si enim Papatus non fue-
 rit Ecclesia, non tamen necesse fuit, eos, qui cum protestantium fide
 in Papatu latuerunt, à nulla Ecclesia fuisse spiritualiter genitos. Nam
 fuerunt ab illa Ecclesia spiritualiter geniti, cui Papatus incubuit. Neq;
 tamen eousq; incumbere potuit, ut omnem vim spiritualiter gene-
 randi interceperit. Qui ita spiritualiter geniti fuerunt in adolescen-
 tia, nec postea formaliter cōmunicant inquinamentis Papatus, per sin-
 gularem divinæ benignitatis dispensationem, illi hæctenus ad veram
 Ecclesiam pertinent, & quam diu tales, de salute sua certi sunt, etiamsi
 lateant vel Papatum, vel quosvis alios. Habent ergo legitimam ma-
 trem Ecclesiam, quæ ipsos in aperto spiritualiter genuit, in abscondi-
 to nutrit, fovet & in sancta cum Christo communionem tuetur, & fa-
 cit,

cit, ne se inquinamentis seculi contaminent. Sunt itaq; Filii Dei, & nisi scortentur cum Papatu, salvantur. Et falsum esset, si vel maxime totus mundus asseveraret, *nostros Majores & Antecessores omnes à Papistis, in fide & Sacramentis Papisticis genitos, nutritos, educatos fuisse.* Nam fuerunt ante Protestantes, qui Papatui contradixerunt, nec Papistæ dici potuerunt. Fuerunt etiam ingemiscences & plangentes super corruptum Ecclesiæ statum quam plurimi. Nec qui per omnia Papatui erant addicti, quamvis per baptismum genuerint Dei filios, genuerunt Papistas, quatenus Papistæ, sed in virtute institutionis dominicæ. Falsum ergo iterum est, omnes Protestantium majores in fide ac sacramentis Papisticis genitos fuisse. Idem de nutritione & educatione dicendum est.

Pergit Forerus & I. ita argumentatur: *Si Papatus non fuit Ecclesia, vel ideo non fuit, quia nihil habuit eorum, que necessaria sunt ad Ecclesiam, vel quia non habuit omnia, sed in aliquibus Essentialibus seu fundamentalibus defecit.* Prius non potest dici, quia fatentur Protestantes, Papatum habuisse sufficientiam media salutis: non posterius, quia nulla est Ecclesia, quæ ab altera gravissimorum defectuum fundamentalium non accusatur. Resp. nemo nostrorum concedit, Papatum ut sic & suo toto complexu consideratum, ullum articulum fidei intemeratum reliquisse. Interim divina beneficentia sub Papatu multa bona relicta sunt. Horum virtutem Papatus enervare aggressus est, sed non potuit, quod voluit, absolvere. Errores autem, quos Papatus inexit in Ecclesiam, ita sunt comparati, ut eorum dominium in vera Ecclesia esse, & à vera Ecclesia fore veri nequeat. Vanum est, quod dicit Forerus: *ideo Papisimum propter errores non posse negari esse veram Ecclesiam, quia etiam Lutherani Calviniani & Calviniani Lutherani, & Pontificii utriusq; objiciunt fundamentales errores, quæ ratione nulla in terra esset Ecclesia Christi.* Nam objicere Ecclesiæ fundamentales errores non facit, quo minus sit vera Ecclesia. Nos ex confessis agimus contra Papatum, dum nullum articulum fidei, quem à Papatu pressum esse conquerimur, talem esse deprehendimus, ut non sub Papatu haberit defensores aliquos & vindices, ne dicam de amplectentibus.

§. 18.
Foreri impugnatio II.

Repellitur.

Nec est

§. 19. Nec est, quod III. objicit Forerus, obscurum, quod dicimus
Forexi impu. Ecclesiam nostram in Papatu fuisse. Neq; ea est sententia, *nostram*
gnatio III. Ecclesiam in ditione tantum Papistarum & inter Papistas civiliter fuisse,
absq; ulla externa religionis communicatione, adeoq; ratione religionis p-
minò Papistu incognitam fuisse, ut sic rectius diceretur, illam extra Papa-
Refellitur. tum fuisse. Satis enim dictum est, in Papatu & sub Papatu multa ad-
huc superfuisse, ex quibus, etiam non attento Papatu, filii Dei effi-
ci & conservari potuerunt, quod non posset fieri, si non aliter esset
sub Papatu, quam Christiani sunt sub jugo Turcico. Neq; sequitur:
Si sub Papatu fuerunt media salutis, male facere eos, qui negant Papatum
fuisse Ecclesiam. Ibi n. est Ecclesia, ubi sunt salutis media. Confundi-
tur namq; Papatus & regnum iniquitatis cum Ecclesia. Sub papatu
fuerunt salutis media, sed non à Papatu, verum à divina providentia.
Non fuerunt sub Papatu, ut ab eo dependentia, aut illi commissa.
Itaq; Papatus non est Ecclesia. Sicut sub Pharisaismo fuerunt verè
credentes V. T. licet non fuerit inter verè credentes, & Pharisaismū
identitas. Et hoc idem loquitur Doctor noster Osiander, quem Fo-
rerus frustra jactat. Neq; verum est, quod ait Forerus p. 60. *quod quō*
sub Papatu latuerant, quos Latibularios vocat, quoad externā professio-
nem, se gesserint pro Papistu, licet intus aliud crederent. Id verò esse in-
piam & Deo execrabilem religionis simulationem & hypocrisim. Non n.
necesse fuit, ut se gererent pro Papistis. Potuerunt enim communi-
care iis, quæ ad Ecclesiam pertinent, etiam si ipsam Papatus Mephy-
timitatis introducta fuit. Si permisit Deus rot millia Judæorum in
Hispania, qui aliquas primitias Christianismi susceperunt, postea tñ.
cum reverterentur ad Judaismum, adeò sub Papatu longissimo tem-
pore in relapsu ad Judaismum tuta esse, nec non nisi sero demum de-
regi: eccur non operatus fuisset, ut quam plurimi religionem Chri-
stianam purius amplexi conservarentur, non amplexi Papismum,
qui nova adversus Christianam religionem molitus est. Nondum
articuli fidei erant monstra illa dogmatum, quæ à Concilio Triden-
tino imposita fuerunt. Sed benè novit Forerus, per Pontificiam Ec-
clesiam dispergi in variis orbis partibus nostræ confessionis homi-
nes

nes non paucos sine inquinamento, si prudentius agere velint. Quanto magis Papatus cum sua ceremoniarum mole à quam plurimis ante Lutherum declinari poterat. Neq; simulatio hæc est execrabilis, ubi extra casum, quo jure quaritur, non contradicitur erroribus. Admittit enim contradictio illa modum & limites. Qui vero penitus de contradictionibus, quibus à Papismo Christiana religio concutitur, non ratiocinamur, de illis bene sperandum censemus, ut dixim9.

Regerit Forerus p. 61. *In rebus fidei nullum metum posse esse tantum, qui excuset scientem in casu, ubi necessaria est fidei confessio: itaque qui ex metu non contradixerunt Papatui, eos excusari non posse; Ignorantiam etiam tam crassam in simplicioribus non esse præsumendam, quia fuerunt æquæ sapientes ac nos. Sed quoad 1. dicimus, metum illum fuisse imperfectionem, in se damnabilem; Deum tamen ex magna miseratione condescendere meticulous & condonare imperfectionem. Ita de Nicodemo ad Joh. 3. 1. Cyrillus Alexandrinus tom. 4. p. 145. in translatione differit. Promtus est ad fidem Nicodemus, sed pudore non bono vimo Cyrillus etus & gloriæ humane studio liberè loqui non audet, sed ancipiti sententia Alexandring, distrahitur, ac in proposito claudicat, & utroq; ut scriptum est poplite laborat, partim conscientie stimulus ad credendum ob miraculorum magnitudinem adactus, partim ægrè ferens principatu illo quem in gente sua habebat (erat n. Judæorum Princeps) excidere. Existimans autem posse dignitatem istam apud suos servare & Christo clam adherere, venit ad Jesum noctis tenebris consilium celans & ancipitem animum clandestino illo adventu prodens. Joan. Chrysostomus hom. 23 in Johann. ita ait. Nicodemus tunc afficiebatur quidem Christo, non tamen ut oportebat, neq; quo debebat animo, sed adhuc Judaica imbecillitate detinebatur: ideo nocte venit, quia interdium formidabat. Sed clementissimus Deus, neq; objuravit, neq; indignum sua duxit doctrina, sed multa eum mansuetudine alloquitur, & arcana aperit, obscure quidem, aperit tamen, quippe quem longè magis venia dignum existimavit, quam qui malitia percontabatur. Illi enim nullo pacto poterant excusari; hic, etsi reprehensioni, non tantæ tamen, erat obnoxius. Rupertus Tuitiensis Abbas Comm. h. l. ita scribit. Quid gratiæ, quid bonæ & prædicandæ indolis Nicodemus habet, quod venit ad JESUM noctu? O laudabilis licitor & venerabilis executor, mul-*

S. 29.

De Nicodemus
Cyrillus
Alexandring

Joh. Chry-
sostomus.

Rupertus
Abbas.

rum dissimilis Judæis, quorum Princeps erat, & Pharisæis, ex quibus erat, qui miserunt ad comprehendendum illum nocte, ad quem audiendum ille venit nocte, ut audiret Jesum sine turba, cui JESUS semetipsum non credebatur. Illi horâ suâ male usi sunt, & potestate tenebrarum: hic doctrinâ aptum nocturni silentii bene captavit otium.

Et illi quidem comprehendendo & ligando amiserunt Salvatorem Christum; hic interrogando & audiendo invenit & tenuit Christum Dei verbum. Igitur homo hic erat Princeps Judæorum: ipsi autem Judæi erant gemina viperarum. Erat hic ex Pharisæis secundum nomen suum dividenti bus & à Deo divisis: sed ab illis exiens uni adhaesit, uni verbo Dei se conjunxit. Unde & contigit illud voce sapientiæ prolatum beatitudinis præconium: Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas &c. Nicodemus enim ad fores sapientiæ vigilavit totis oculis, non minus animi, quam corporis, nocte una hic ad fores ejus humano diei clausas vigilavit. Annon sapientiæ domus erat illud incarnati verbi corpus, de quo paulò ante dixerat Judæis eadem sapientiæ habitatrix ejus. solvite templum hoc, & in tribus diebus edificabo illud? Annon clausæ erant domus vel templi hujus fores illis maxime irreverenter pulsantibus &c. Consentit Franc. Toletus h. l. cum ait: Propter metum Judæorum, cum esset princeps, non ausus est publicè venire ad Christum, sic ut etiam dicitur Job 12. Multi ex Principibus crediderunt in eum.; sed propter metum Judæorum, non confitebantur. Et Job 19. Joseph erat discipulus Christi, occultus enim propter metum Judæorum noctu venit. Quamvis enim nondum Judæi decretum de efficiendis è synagoga Christum profitentibus edidissent, tamen eos jam ipsi insensos & odio in eum ferri constabat, Christum etiam confiteri, vile & contemtibile inter eos reputabatur; quâ etiam de causa, maxime quia Nicodemus doctor erat, eum pudebat palam ad Christum venire, noctu accessit.

Franciscus
Toletus.

§. 21.
Quid Casista
errant de
necessitate
confitendi
veram reli-
gionem?

Negamus autem, quod etiam existentibus sub Papatu sub aliqua necessitate incubuerit contradicere ejus erroribus publicè omnino tempore. Disputant de hac re Casista, quos Forerus debuisset consulere. Casus vel tempora, in quibus obligat præceptum confitendi veram religionem, si requiraris, hæc sunt. I. quando quis in odium fidei interrogatur. II. quando ex confessione fidei probabiliter creditur futura conversio infidelium, vel confirmatio fidelium. III. quan-

do ex

Do ex silentio ad interrogata subtraheretur honor Deo debitus & fides infirmorum debilitaretur, vel nos ipsi versaremur in periculo abnegandi fidem: IV. quando compellimur præstare actum religionis, quo præstato abnegaremus fidem verbo vel facto. Possunt quatuor hic casus ad duos redigi: I. quando non confitendo fidem, exterius subtraheretur honor Deo debitus: quatenus interrogatus de fide, taceret unde alii reputant, cum vel nullam vel veram fidem non haberet. II. quando non confitendo fidem subtrahitur utilitas proximo, quæ esset illi impendenda. Cujuslibet namque virtutis actus censetur esse in præcepto, quando necessarius est ad finem charitatis erga Deum vel proximum. Hinc porro progrediuntur Casistæ & dicunt: *Rogatum de fide à persona publica vel in iudicio competente, si taceat, facere contra confessionem fidei: quia tunc redundat ingens honor Deo & fidei nostræ, qui tacendo subtrahitur. Rogatum autem de fide à privata persona, si taceat, vel eludat aliquid ratione interrogantem, non facere contra præceptum de confessione fidei: quia quando sit interrogatio à persona privata, non censetur subtrahi honor Deo debitus, nec esse tempus tunc obligans ad confessionem. Interim sive rogato, sive non rogato, non licere negare veritatem confessionis suæ: quia hoc esset contra præceptum negativum inclusum in præcepto confessionis fidei. Ulterius Casistæ procedunt & notant, dupliciter intelligi posse, auferri debitum honorem Deo, vel utilitatem proximo: 1. negativè abstinendo à confessione fidei, ex qua redundaret honor Deo, vel utilitas proximo. 2. privativè seu contrariè, abstinendo tunc à confessione, quando redundaret debitus honor Deo: Hinc aiunt, non videri fieri contra confessionem, quando aufertur honor Deo vel utilitas proximo negativè tantum, alias confessio fidei semper esset in præcepto & obligaret ad semper, cum tamen sit præceptum affirmativum, quod non obligat ad semper; sicut etiam non obligant actus aliarum virtutum: Censeri tamen fieri contra confessionem fidei, quando aufertur honor Deo & utilitas proximo privativè, seu contrariè: quia tunc vel tenetur homo facere confessionem fidei, quia privatur Deus honore sibi tunc debito, vel desistere ab inhonorando Deo. Hoc accidit, cum fit contrariè contra confessionem fidei: illud cum privativè. Denique Casistæ ajunt: *Secluso scandalo**

to aliorum Catholicorum vel periculo propria subversionis non videri ejusmodi additionem & interventum esse peccatum, nec professionem fidei hæreticæ, si eorum ad hæreses notandū potius, quàm ad profitendum eo actu hæreticam fidem. Confer pluribus Gregorium de Valentia. 2. 2. disp. 1. q. 3. p. 1. Thomam Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 3. p. 97. Vincent. Filiucium Theol. moral. tract. 22. p. 37. cap. 3. Nihil ex omnibus istis casibus est, quod ad illos accommodari possit, quibus ante Lutherum competentum fuit, Papisimo cum Evangelio esse pugnam.

§. 22.

2. Dicimus, de crassitudine ignorantia non usq; adeò pronunciarì posse. interim verum est, in Ecclesia semper esse plurimos simplices, & ignorantés, quomodo assertiones Doctorum, cum elementis Christianæ religionis vel consentiant, vel pugnent. Si namq; secus se res haberet, cur disputarur etiam in schola pontificia, si in Ecclesia Novi Testamenti fides explicita Mediatoris Christi, veri Dei & hominis, qui suâ morte humanum genus redemerit, est necessaria necessitate mediæ ad justificationem & salutem, qualis ergo debeat esse ea fides Christi explicita? Cur pleriq; ponunt, non esse necesse, quod sit omnium mysteriorum Christi, quæ in Ecclesia celebrantur, sed satis esse de Christi morte & resurrectione, quia per hæc nostra salus & redemptio consummatur. Item Christum esse Dei filium, verum Deum & hominem, & totius humani generis redemptorem. Id n. esse totius nostræ salutis fundamentum. Uti ex Thomâ Aquinate, Alexandro Alensi, Ludovico Molina, Gregorio de Valentia, Thoma Sanchez, & Dominico Bannes refert Filiuccius tract. 22. cap. 1. n. 24. 25. Cur Sotus, Vega, Corduba & alii à Filiuccio adducti audent existimare, fidem Christi & trinitatis explicitam non esse necessariam necessitate mediæ? Cur docetur, ex divino præcepto omnes debere credere saltem hæc quatuor, 1. Deum esse. 2. Deum esse remuneratorem supernaturaliter celestis beatitudinis, & punitorem malorum. 3. Deum esse incarnatum & mortuum pro salute hominum. 4. Deum esse unum & trinum. Cur, quando dicitur, omnes fideles teneri ad credenda omnia contenta in symbolo, sufficere simplicibus censetur, si secundum substantiam, id est: secundum significationem generalem & simplicem vocum, quæ continentur in eo articulo, credant. Substantiam articuli Trinitatis in eo
confi-

consistere, quod Deus sit Pater, Filius & Spiritus Sanctus; & hos non esse tres Deos, sed unum. Item substantiam articuli, quo credimus unam sanctam Ecclesiam &c. in eo consistere, quod nemo possit saluus esse extra congregationem hominum, qui profitentur fidem Christi & religionem? Cur ulterius dicitur, nomine substantiæ ar-
 ticularum, quam tenentur fideles scire, intelligi id, quod simpliciter, etsi confuse & generaliter significatur vocibus in articulo contentis? E. g. in articulo Trinitatis satis esse, si intelligatur, Patrem & filium & Sp. S. esse unum Deum, non plures Deos: non esse autem necesse, ut quis percipiat, unam essentiam esse in tribus personis. Sic & ad incarnationis Christi mysterium credendum sufficere, Christum esse filium Dei, verum Deum, verumq; hominem, non opus esse autem, intelligere, esse unam personam & duplicem naturam, id enim multos etiam doctos non percipere? Quomodo traditur ulterius in doctrina morali à Filiuccio, qui anteriora omnia docet, ut opinionem communem, *Rudes necessario debere aliquos articulos fidei cognoscere explicitè, saltem secundum substantiam, ut Deum esse remuneratorem supernaturaliter: Deum filium esse incarnatum. Esse Deum Trinum eo modo quo in ligno crucis exprimitur. Si quis autem tam hebes & obtusus sit ingenio, ut non possit articulos omnes secundum substantiam capere, eum excusatum iri ratione impotentiae, si tantum credat illos implicitè.* Hæc ignorantia aut de nullo unquam præsumi poterat, & sic frustra Casti-
 stæ de illa operosè & amplissimè disquirunt, aut si aliquando in Ecclesia de aliquibus præsumi poterat, nulla ratio est, cur non etiam de simplicibus plusculis ante Lutherum præsumi possit. Nec apparet, quomodo qui ante Lutherum fuerunt in Ecclesia, omnes fuerint æquè sapientes, ut sunt ipsi Pontificii. Ita autem ait Forerus: *Ignorantia tam crassa in illis non potest præsumi, quia fuerunt æquè sapientes ac nos.* Intelligitne per nos Lojolæ Icholam? Difficilis puto circa hoc asseverandum futurus est Forerus, ut dicat, *promiscuam multitudinem ante Lutherum fuisse æquè sapientem ac est sapientissima Lojole Schola.* An intelligit per nos promiscuum vulgus Pontificiorum? Quid igitur dubitat Forerus concedere, multos fuisse rudes ante Lutherum, cum de magna ruditate hodie in Papatu existentis multitudinis tantæ

sint inter ipsos querelæ, tam scrupulosæ quæstiones, quæ, qualis, quæta ruditas, cum sufficienti ad salutem noticia consistere possit.

§. 23. Locus 1. Cor. 14. 38. quo nititur Forerus, ad scopum præsentem
 Loc. 1. Cor. non facit. Dicit Apostolus, ut citat Forerus; *Si quis ignorat, ignorat*
 14. 38. *expli-bitur.* Auditurus videlicet, ut addit Forerus, cum reprobis, *nescio*
atur. *vos.* Non autem ita habetur in textu originali, sed ita: *εἰ τις ἀγνοεῖ,*
ἀγνοεῖτω. *Si quis ignorat, ignoret.* Permissivè, h. e., esto ignoret: quod perinde est ac si dicamus, si quis vult ignorare, hæc mandata Dei esse, me Prophetiam & revelationem habere, esto ignoret, non tamen id bonum ejus est, sed cæcitas & Spiritus S. carentia, qua plerique, se sanctis charismatibus indignos efficiunt: ut loquitur Jacob. Faber Stapulens. Comm. h. l. Græcam lectionem exprimit etiam Syrus. Recenset hanc lectionem etiam Alf. Salmeron. *tom. 14. comm. in Nov. Test. disp. 22. p. 197.* ejusque sensum tradit: *Cum quis inter vos præditus est intelligentiâ, ut agnoscat ea, quæ dico, à Spiritu Dei proficisci, hæc nostra observet: qui verò ignarus est, ignarus esto, id est, hanc suam agnoscat ignorantiam, & non turbet Ecclesiam, sed peritiorum judicio acquiescat: Vel si quis ignorat, gerat se ad modum ignorantis, ne se intromittat, ubi non est necesse, ut judicet scilicet, quæ nesciat, sed sequatur alios, qui sunt velut Principes ac duces talium, qui in simplicitate sua quieti permanent.* Ita Benedictus Justinianus, Cornelius à Lapide, Guil. Estius & alii. Hac interpretatione stante, nihil hic locus ad institutum Foreri pertinet. Hieronymus in *Comment. h. l.* Augustinus *Tom. 9. tract. 98. in Johann. &c.* sequuntur lectionem, quam Forerus amat. Ita autem interpretatur etiam istam Salmeron, ut nihil ad institutam Foreri proficiat. Paraphrasis Salmeroniana hæc est: *Quod si ignoratione laboret aliquis, cum sit crassa & supina, non excusat, cum vinci possit. Solidam profectò voluit apostolus esse scientiam spiritualem ubi non sola fides accommodaretur, sed certa cognitio teneretur: atque hoc illi ea ipsa credebant, quæ spirituales insuper agnoscebant. Ignorabitur autem, ait apostolus, quia nondum ei revelatum est, ut, quod credit, sciat. Quid hæc ad simplices, retinentes fundamentum fidei, nec ratiocinantes circa introductos per Papatum erro-*

errores? Provocat S. Paulus ad auditores suos. Inter eos fuerunt, qui putabant, se Prophetas esse, & planè Spirituales. Hos monet, ut magno studio cognoscant, quæ scribit Apostolus, quoniam sint mera Domini JESU mandata. Si autem quis ignoret, vel cognoscere nolit scilicet τὰς τῶν κυρίων ἐντολάς mandata Domini, quicquid sit de suavi illo delirio, quo se putat esse dono Prophetico illustrem & omnino Spiritualem, illum tamen Apostolus valdè culpabilem & in somno periculoso hærentem censet. Atque hoc etiam Augustinus ep. 102. ad Evodium Episcopum statuit.

Comminatio Christi Luc. 9. 26. ad hunc casum, de quo nobis sermo est, non pertinet. Ita se habet. *Quem puduerit mei & meorum sermonum, ejus pudebit filium hominis, quando venerit cum gloria sua & Patris, sanctorumq; Angelorum.* S. Matth. 10. 32. 33. expressius: *Quis quis agnoscat me coram hominibus, agnoscam & ego eum coram Patre meo qui est in cælis.* Et Marc. 8. 38. *Quemcumque puduerit mei ac meorum sermonum ingente, illa adultera & peccatrice, filium etiam hominis pudebit ejus, quando venerit in gloria patris sui cum angelis illis sanctis.* In his verbis Christi subiectum sunt, ut Lucas habet, qui pudore quorundam & rubore absterrentur à confessione Christi ejusque Evangelii. Marcus expressius illos designat, quod scilicet sint *homines ex gente adultera & peccatrice* Judæorum, qui agnitam veritatem ineptissimo pudore profiteri erubescunt. Matthæus vocat *abnegantes Christum coram hominibus.* Non ergo sunt tales, quales nos fuisse illos simplices plurimos sub Papatu dicimus. Sic & illa septem millia, quæ tempore grassantis in regno Israelis Baalismi supererant, licet Eliæ incognita fuerint, fuerunt tamen veræ fidei dono instructa & membra cælestis Societatis viva & quavis publicè non eruperint ad contradicendum Baalismo. Idem factum est tempore Christianismi in gravissimis persecutionibus æstantis. Rectissime Didacus Stella in *Lucæ h. l. p. 437.* ita explicat: *Non solum quicumque non crediderit, sed qui erubuerit me, h. e. qui erubuerit confiteri fidem meam, laudem meam, doctrinam meam & hujusmodi. Est enim de necessitate salutis confessio exterior, quam amittit erubescens confiteri.* In-

telige

§. 24.

Locus *Lucæ*
9. 26. expen-
ditur.

tellige concurrentibus debitis circumstantiis; quia est præceptum affirmativum. Erubescere tamen Christum ex suo genere mortale peccatum est: posset tamen propter imperfectionem actus esse veniale, sicut in qualibet transgressione præcepti. Verum multi sunt & nunc, qui erubescunt Christiani esse. Verè non desunt Nicodemi, qui minime audent confiteri publicè Christum, quapropter venit ad eum nocte. Et sunt quos pudet pietas, & erubescunt esse pauperes Christi humiles, & ministrare pauperibus & infirmis. Ita & Cornel. à Lap. ad Luc. 9. pag. 117. verba Christi *Ὁὐκ ἔγωγος*. Qui me erubuerit, ut pudore aut metu, Regum, Principum, Tyrannorum, vel parentum & amicorum meam fidem neget, vel me confiteri non audeat, aut meis legibus obedire, vereatur, quasi eum pudeat humilitatis, crucis & crucifixi Christi, hunc vicissim Christus erubescet, id est, quasi vilem negliget & despiciet Christus, cum venerit in maiestate & gloria sua &c. Sic oves Christi Job. 10. 8. alienum, quia alienus est, non audiunt, sed ubi corrupta est Ecclesia peregrinis dogmatibus, ita divina providentia gubernantur, ut quæ Christi sunt accipiant, spretis additamentis & rejectis. Nec illi simplices plurimi, quos ita sub Papismo fuisse dicimus ante Lutherum, sicut sub Baalismo fuerunt septem millia non contaminatorum, S. Prophetæ Eliæ incognitorum, consenserunt & communicarunt idolis, quod 2. Cor. 6. 16. vetatur. Unde male à Forero adducitur. Sicut & 1. Cor. 10. 14. ubi fuga ab idolorum cultura spiritualis præcipitur, quam simplices illi præstiterunt, non localis.

Hæreticus integram & incorruptam proferendo Scripturam sacram, verum & indubitato Dei verbum ac vocem profert. Pro veritate hujus positionis loquuntur I. Dicta illa Scripturæ, Rom. 3. v. 3. Matth. 23. v. 2. & 3. II. Natura Sacramentorum, præprimis *Circumcisionis & Baptismi*, verbum divinum *institutionis scilicet & promissionis* quam arctissimè includens, ita quidem, ut, si quis tollere velit ab his verbum, ipsum quoq; tollat Sacramentum, necesse habeat. III. Exempla *Sadduceorum*, in universum *Judeorum*, imò ipsius *Diaboli*. *Isti* tanquam perversi homines Scripturam Mo-
sis proferebant comprehendentem in se verbum verè divinum ex Deut. 25. v. 5. Conferatur cum hoc loco Matth. cap. 22. v. 29. *Illi*, Hæreticorum itidem more ac modo, allegabant olim & adhuc allegant Scripturam pro verbo verè divino in se & sua natura considerato, id quod patet ex Codice illorum V. T. Hebræo, quem habent, citant, & est verum *verbum divinum*. Fiat ad illos applicatio ex effato Salvatoris nostri Joh. 5. v. 39. *Hic* non sua, sed Dei & Sacræ Scripturæ verba expressissimè citat, Matth. 4. v. 6. licet *mutile*, licet *diminutive* &c. & hætenus non integrè, nec incorruptè. Unde quilibet de facili conclusionem pro hac sententia vel proprio instinctu eliciet.

Filii Christianorum, sive in utero matrum adhuc conclusi, sive in lucem editi, *natura* quidem sunt *filii iræ*; exinde autem, quia sunt filii iræ, non statim sunt *filii Belial & Diaboli*. Sola namq; conceptio & nativitas *in peccato originali* non sufficit, ut ejusmodi infans dicatur filius Diaboli & pro tali verè habeatur; sed necesse est, ut insuper accedat studium malitiosè peccandi & *opera carnis* patrandi, quæ de ejusmodi infantibus dici non possunt. Addo & illud, quod neque *Christianorum liberi*, nati filii iræ, sint simul nati & vocandi *Gentiles sive Ethnici*. Ignorantia & incuria plena est vox illorum Parentum, Paternos Maternasque hoc modo, hac formula invitantium: *DEUS nobis dedit Ethnicum, petimus igitur, ut adjuvetis illum fieri Christianum*. Licet enim ejusmodi infantes non sint illico nati *Christiani*, id est, per fidem Christo inserti & membra Christi, sunt tamen
nati

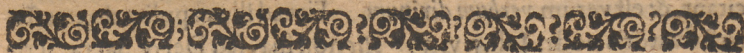
nati in Christianismo, & non in Ethnicismo, multo minus Ethnici, habentq; ex ea felicitate, quia nati sunt in gremio Ecclesiaz, *ius ad rem*, licet nondum *ius in re*. à potiori siquidem fieri debet denominatio, quemadmodum ipse etiam Paulus de se testatur, se esse *natura Judæum*, hoc est, *in Judaismo natum & educatum*, Gal. 2. v. 15.

III.

Ira quando de Deo prædicatur in divinæ suæ justitiæ erga malos administratione serua, & imperio pœnas designante, non statim est colligendum, illam *proprie & affectivè*, sed *metaphoricè & effectivè* de DEO prædicari debere. *Plurà hac de re legendi cupidus consulat Magnif. Dn. Præs. in Theol. Zach. disp. 4. part. 2. pag. 167. & 168.*

IV.

Christus nunquam pro se ipso tantum oravit, sed quando oravit, semper nostram utilitatem, nostrum commodum quaesivit.

IN studiis, SEHLMANNE, sacris animosus
& acer

Progredieris; semper doctior esse cupis;
Doctrinam pietas illustrat & integra virtus.

His te præsiidiis clara cathedra capit.

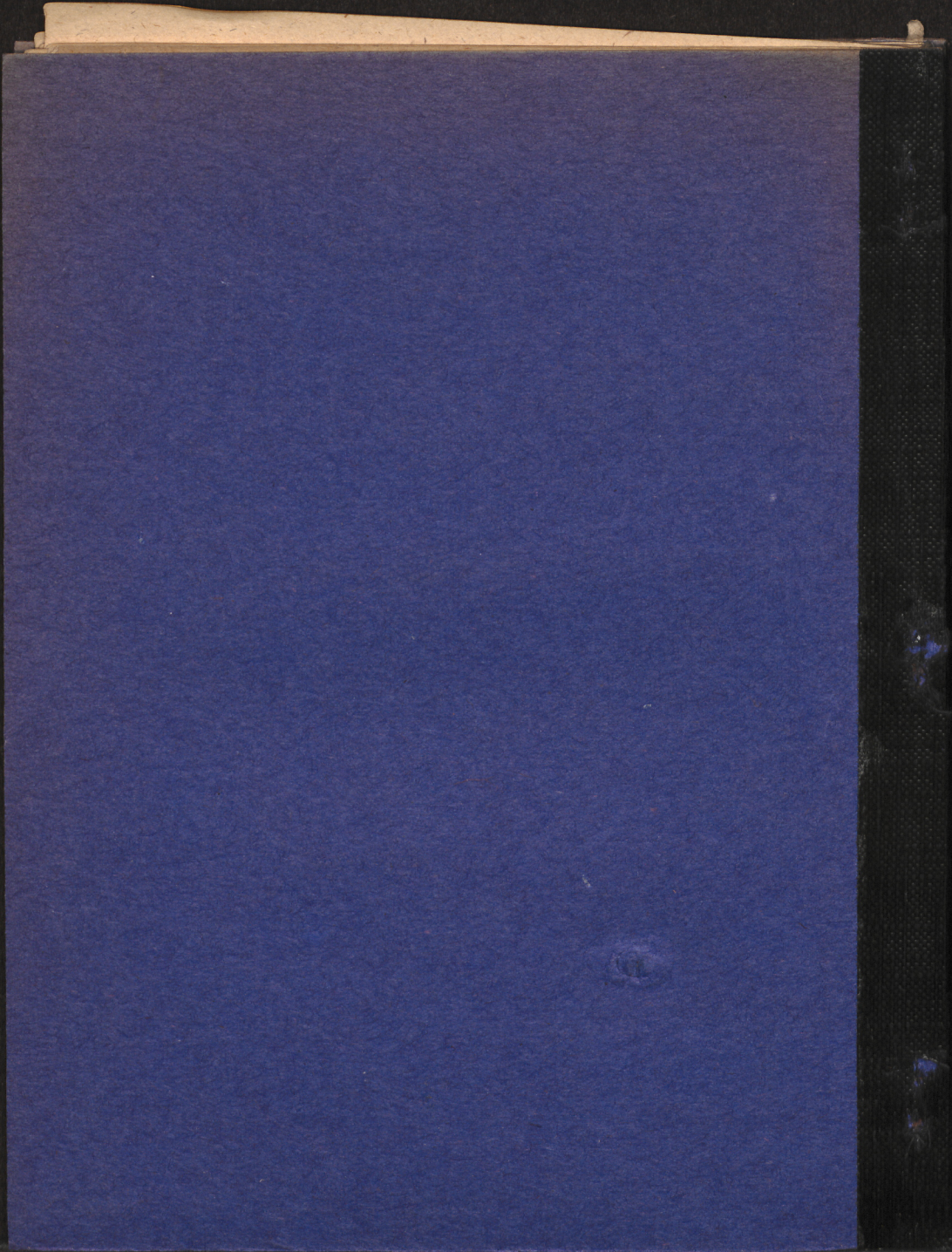
Angulus hic aut ille alios capit. Optima laus est

Luce capi solitâ, luce capi solidâ,

*amoris mnemosynon
scrib.*

Joh. Georg. Dorfscheus, D.

ABUSUUM DISP

errores? ProvoCAT S. Paulus ad auditore
qui putabant, se Prophetas esse, & planè
ut magno studio cognoscant; quæ scrib
mera Domini JESU mandata. Si autè
scere nolit scilicet τὰς τῶν κηρῶν ἐπιτολὰς
sit de suavi illo delirio, quo se putat esse
& omnino spiritualem, illum tamen Ap
in somno periculoso hærentem censet. At
ep. 102. ad Evodiu[m] Episcopu[m] statuit.

Comminatio Christi Luc. 9. 26. ad
sermo est, non pertinet. Ita se habet. Qu
sermonum, ejus pudebit filium hominis, quan
Patris, sanctorumq; Angelorum. S. Matth.
quis agnoscat me coram hominibus, agnoscat
qui est in cælis. Et Marc. 8. 38. Quemcunq;
sermonum ingente, illa adultera & peccat
debit ejus; quando venerit in gloria patris sui
his verbis Christi subiectum sunt; ut Lu
rundam & rubore absterrentur à confess
gelii. Marcus expressius illos designat, c
gente adultera & peccatrice Judæorum,
eptissimo pudore profiteri erubescunt.
tes Christum coram hominibus. Non ergo
illos simplices plurimos sub Papatu dici
millia, quæ tempore grassantis in regno Il
licet Eliæ incognita fuerint; fuerunt tamen
& membra cœlestis Societatis viva & qu
runt ad contradicendum Baalismo. In
Christianismi in gravissimis persecutionib
Didacus Stella in Luca h. l. p. 437. ita expl
non crediderit, sed qui erubuerit me, h. e.
meam, laudem meam, doctrinam meam &
cessitate salutis confessio exterior, quam ami

191
eos fuerunt,
Hos monet,
uoniam sint
vel cogno
ni, quicquid
co illustrem
pabilem &
Augustinus

quo nobis
i & meorum
gloria sua &
filius: Quis
m Patre meo
i ac meorum
a hominis pu
sanctis. In
pudore quo
usque Evan
t homines ex
eritatem in
cat abnegan
es nos fuisse
illa septem
supererant,
no instructa
non eripe
st tempore
Rectissime
n quicumque
nferi fidei
enim de ne
nferi. In
telige

S. 24.
Locus Lucae
9. 26. experi
ditur.

